

Боротьба з незнанням.

Одно з найпекучіших завдань наших, що ніколи не сходило й не сходять із першої черги—де освідлювання чужих людей про мету, напрім і бажання українства. Нас не знають. Не знають не тільки по-за межами України, в Європі й по тих державах, де живуть найбільші маси українського народу, але навіть на території України не знають, ті люди, з якими маємо щоденні стосунки, на якими часто поруч ідемо в житті, поплич стоїмо в боротьбі за кращі обставини життя. Намі найбільшеї суєди й навіть самі ж українці зроду, тільки волею історичного процесу одірвані від рідної хати, відбільшого про український рух менше чули, ніж про далекі сторони і зовсім чужі народи. Не торкатимусь тепер того, чи бажать вони знати, але коли б і бажали навіть, то часто їм просто ні звідки задовольнити своє бажання. Наша інформаційна література і числом своїм, і змістом в усіякову разі ніякі трохи не відповідає тім пекучій потреби в освідлюванні широким гуртям громадянства про український рух.

Особливо це треба сказати про біжучу літературу, що найкраще відбивається в періодичній пресі. Кілька статей по журналах на рік, трохи більше звісток фактичного характеру по газетах, випадкових, не систематизованих, не добраних повно—ось увесь той арсенал, із яким виступає українство перед сусідями хоча б у найближчій, російській, пресі. До того ж загальна преса, що живе аде-

більшого голосним подіям, так званими сенсаційними звітками, мало має й охоти уділяти місце цим звіткам і працям про щоденне життя, про повсякчасний рух. Цих останніх через те загалом мало мисляться на сторінках загальної преси і образ українського руху, як і національае життя та потреби українського народу нігде не знаходять собі ні справжньої уваги, ні доброго висвітлювання, ні навіть справедливого відношення. Там часом дібаве життя не жде, чачого виставляючи на першій план питання, які хочте мусять бути для свого справедливого розв'язання освітленими з українського погляду. Щоб не ходити далеко, вкажу хоча б на нещасну хольську справу, на питання про рідну мову в школах, на ненормальні судові порядки, коли судді й підсудні не розуміють одно одного. Всі ці справи були недавно підняті в парламентських кругах і всі вони порішені на шкоду нашому народові. І такий кінець вивав не тільки через загальну реакційність третьої Думи, а й через те, що багато а послів просто не знали і не знають, з якими великої практичної ваги справами звела їх доля. Широкий загаль російської публіки знає Україну тільки хаба „по Гоголю“, і шкодо й говорити, що таке знання ніякі трохи не помагає їй не то орієнтуватися в складних з'явищах українського національного руху, а навіть підійти до його з правдивою увагою і з настоючого боку.

Нас не знають—це перше, що впадає в око, коли ми стискаємося в житті з сусідніми громадськими течіями, і на ґрунті цього незнання бага-

то буває гірких пригод, прикрях непорозуміння, небажаних наслідків.

Через таке незнання часто ми не можемо зговоритись навіть із течіями суголосними, через його ж наш найбільш справедливий й безперечний вимагання на користь народу стівають холоду байдужість, коли не згрідливаю одсі, навіть серед таких кругів, що могли б оцінити їх відповідаю до їхньої об'єктивної вартости. Де-хто з українців, у край зневірених повсюдно байдужістю до нас, додає навіть, що нас і не хотять знати. Мові зається, що такий процес ледве чи був би справедливий тепер, аж до того часу, коли ми не випробуємо всіх заходів про себе оповістити, не постачимо досить матеріялу до того, щоб хто хотів, міг сам черпати з його відости про сучасне й минуле українського народу, про національний рух, що росте й розвивається серед його. За теперішніх обставин сама ота загадка нехить може служити тільки ще одним симптомом незнання, бо свідомо закривати очі на варті уваги з'явища ледве чи зважатися людина, що з цікавістю ставиться до живого життя.

Незнанню тому, правда, вельми сприяли обставини, за яких довелося розвиватися українському рухові, та атмосфера мовчання на всіх языках, що зразу ж його посіла і не пройшла цілком і досі. Репресивні заходи проти українського слова не тільки взяли його в тісні лещета, в яких важко й дихнути було, але не кидали простору на те, щоб про наші справи говорити й де няде, в суєдській пресі. Та й про які тоді справи могла бути мова, коли просто повітря не

було, щоб ті справи могли істувати прилюдно?

З цим незнанням про українство, його завдання, становище і мету повинні ми насамперед счинити систематичну боротьбу, бо тут корінн усього лиха в недоцінюванні українства, неуважливості до його. Спроби такої боротьби ми маємо вже в минулому. Не згадуючи давніших і поодиноких заходів, можемо згадати видання „Українського Вістника“ в Петербурзі для російської публіки, „Przeglad“a Kijaj'owego“ в Київі для польської, нарешті „Українische Rundschau“ у Відні для європейської. Ці видання безперечно дуже були прислужилися в свій час для розповсюдження правдивих звісток про українство і поставили чимало матеріялу, що розвивав байки про його, які виникали на ґрунті загального незнання.

Із зазначених виданнів найдовше прожило, аж до останнього часу, німецький журнал, для європейської публіки призначений. Російська й польська не мають тепер таких виданнів, звідки могли б навіть при добрій охоті, брати відомости про український рух і знаходити справедливе освітлювання українських справ. І не треба доводити, яка це дуже велика за теперішніх обставин прогалина в нашому національному житті.

Заповнати цю прогалину козаче треба і, адяться, незабаром вона хоч з одного боку, хоч почасті, має бути заповнена. Як що пригадують наш читачі, недавно була у нас звістка, що московські українці беруться з нового року за видавання російською мовою місячника, присвяченого українським справам. Треба думати, що

ці заходи вийдуть на добре і незабаром нове видання вже розпочається й робитиме своє користне діло, освідлюючи по змозі всіма сторонами українське питання перед російським громадянством. Але щоб добре справляти своє завдання, новий журнал повинен знайти піддержку у тих, кого цікавить українська справа, в свідомої української публіки насамперед.

Боротьба з незнанням про нас, таким чином, передається знову у наші власні руки й результати її залежатимуть од нас же самих. Щоб видання справді було тим, чим хотять його зробити згрупувані коло його люди, воно повинно мати тісні звязки з рідним краєм, почувати, що у його єсть ґрунт під ногами, єсть читачі, що не тільки „почитають“, а й переймаються глибоко прочитаним, болють долею свого видання. Треба, щоб видання зробилося справді своїм. Звичайно, й само видання мусить подбати про те, щоб поцітати в самий центр гостро виявленної потреби, і будемо сподіватись, що воно про це дбаєтьме. Та змиснуче треба, щоб дбали про видання й широкі круги українського громадянства, постачаючи для його й літературний матеріал, і читачів, і передплачків, додаючи йому сили, виявляючи щирі і моральні й матеріальну піддержку та заможу. Тільки тоді видання матиме ґрунт під собою й напевне буде щасливим од своїх попередників. Тільки тоді воно зможе виконати велике завдання—боротьби з незнанням про українство та байдужістю до українських потреб і інтересів.

С. Сфренос.